

Exodus

Lekció: Jn. 1.1-18

Textus: 2Móz. 24.15-25.40

2008. ápr. 20.

Gazdagrét

Készülés Isten jelenlétére

Mózes második könyvében 13 fejezeten keresztül olvasunk ilyen és ehhez hasonló leírásokat. A szent sátor elkészítésére vonatkozó pontos instrukciókat 7, majd az ezzel majdnem megegyező, a kivitelezést leíró tudósítást 6 fejezetben adja elénk a szentíró. Ez a teljes könyv egyharmadát teszi ki, ami igen tekintélyes mennyiség. Különösen, ha valaki megpróbálja végigrágni magát a kicsit unalmasnak tűnő részeken... Miért ilyen fontos a szerzőnek ez a leírás? Miért ennyire hangsúlyos az, amit a mai bibliaolvasó gyorsan átugrik?

A könyv elején egy rabszolga nép áll előttünk. Az egyiptomi fáraó elnyomása alatt, egyre nehezedő kényszermunkát végezve élnek. E rabszolgánép fiúgyermekére az uralkodó rendelete alapján halál vár, és csak idő kérdése, hogy mikor pusztul el ez a nép. Ugyanakkor az olvasó tudja, hogy ez a nép Isten népe, és azt is megállapítja, hogy Isten látszólag nincs sehol. Nincs jelen Izrael életében. Ha jelen lenne, hogyan élhetnének ilyen nyomorúságban?

Majd Izrael Istenhez kiált, és az Úr elindítja a szabadítást. Kihozza Izraelt a rabszolgaságból, vezeti a pusztában, mígnem megérkezik a Sínai hegyhez. A Sínainál Isten megjelenik, leszáll a hegyre, dicsősége félelmet és rettenetet kelt megváltott népében. Isten eljövételét, jelenlétét kürtzengés, villámlás, mennydörgés, emésztő tűz kíséri. Szövetséget ajánl, közli a törvényét, és a nép elfogadja a szövetséget. Az Úr Izrael Istene, Izrael pedig az Úr népe lett.

De mi következik ezek után? Mi lesz, ha majd tovább kell menniük új hazájuk felé? Hova lesz a Sínai hegyi élmény? Hogyan lesz velük Isten? Ha az Úr a Sínaihoz kötötte magát, magukkal kellene vinni a hegyet... Vagy majd zarándoklatokat kell szervezni, és visszajárni a pusztába? Vagy hagyják maguk mögött Isten jelenlétét, és menjenek tovább nélküle? Elég lesz a Tízparancsolat, és Isten minden ígéje a jövőben? Esetleg keressenek más hegyeket, hátha ott is megjelenik majd az Úr? Mi lesz Isten jelenlétével népe életében? Hogyan lesz, lehet-e az egyszerűből, a megismételhetetlenből folyamatos, állandó? Ezek a kérdések érdemelnek 13 fejezetet Mózes második könyvében. Mózes második könyve azzal végződik, hogy Isten, a szent sátorban, népe között lakozik. A ma olvasott szakasz a szent sátorral kapcsolatos instrukciókat mutatja be. Lássuk, hogyan készíti Isten népét arra, hogy jelenléte közöttük lakozzon!

I. Készítetek nekem szentélyt!

A problémát, hogyan lesz Isten jelen Izrael számára a Sínai után, az Úr hozza fel. A szövetségkötés után, Isten rendelkezése szerint, Mózes felment a hegyre,

amelyet felhő, az Úr dicsősége, azaz jelenléte borított be. Hat nap után, a hetedik napon az Úr dicsőségének látványa olyan volt a nép számára, mint az emésztő tűz. Mózes belépett Isten jelenlétébe.

„Ekkor így szólt az Úr Mózeshez...” – folytatódik a történet. Mózes Isten jelenlétében van, és Isten beszélni kezd. A számunkra fontos parancs: „*Készítsenek nekem szentélyt, hogy köztük lakjam!*” Isten egy szentélyben, egy sátorban akar a nép között lakni. Az az Isten, aki félelmetes természeti jelenségek közepette szállt le a Sínai hegyre, úgy, hogy az egész hegy belerendült, most azt parancsolja Mózesnek és Izraelnek, hogy készítsenek egy sátrat, hogy ő ott legyen jelen a népe számára. A problémát, hogy hogyan lesz az egyszeri eljövételből folyamatos jelenlét, a messi, táboron kívüli jelenlétből a mindennapi élet közepén való jelenlét, Isten oldja meg. Ami a Sínai hegyen történt, az folytatódik a szent sátorban. Isten dönt úgy, hogy együtt fog lakozni a néppel. Isten, aki nem Izrael életének peremén kíván jelen lenni, hanem annak középpontjában. Isten, aki kész együtt utazni, együtt vonulni a néppel (hiszen a sátor szétszedhető). Isten, aki hosszú távon kötelezte el magát népe mellett, és nemcsak egyszeri, égingulás- földindulás-szerű pillanatokat enged megtapasztalni jelenlétéből. Hajlékot készített magának, hogy abban lakozzon.

Érezzük a veszélyt. Mi lesz, ha Izrael azt gondolja, megszelídítette a hatalmas Istent? Ha a Sínai hegyi emésztő tűz ott lakozik, ott sátorozik közöttük, nem gondolják-e majd, hogy mindig ott lesz, ahová ők viszik, és ott marad, ahova ők teszik le? Istennek a teljesen szuverén, szabad jelenléte nem intézményesedik-e veszélyes módon a szent sátor megépítésével és a hozzá kapcsolódó istentiszteleti kultusz kialakításával?

Azt kell válaszolnunk, hogy de igen. Volt, amikor Izrael arra hivatkozott, hogy velük semmi baj nem történhet, hiszen közöttük van az Úr – miközben ők már rég elhagyták mindazt, amit a szövetségben ígértek (Jer. 4.7-11). Katasztrófához is vezetett. Volt, hogy azt gondolták, ha magukkal viszik a háborúba a szövetség ládáját, Isten jelenlétének trónszékét, akkor magát Istent is magukkal vitték, és biztos a győzelem. Csalódniuk kellett (1Sám. 4.1-11). Nem egyszer visszaélt és visszaél Isten népe azzal a nagy titokkal, hogy a mindenható, a teremő Isten jelen akar lenni népe között.

„*Készítsenek nekem szentélyt, hogy köztük lakjam!*” Miért akar Isten jelen lenni? Miért teszi ki magát a fenti veszélyeknek? Miért jön közel, és – a történelem folyamán – egyre közelebb hozzánk, ha visszaélünk ezzel? Jelen van Izraelben a szent sátorban, ott lakozik később a jeruzsálemi templomban, hogy azután egy hatalmas lépéssel még közelebb jöjjön népéhez: „*Az Ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét, telve kegyelemmel és igazsággal.*” Jézusban még közelebb jött, és még sebezhetőbbé vált, mint az a megfoghatatlan, ám valós jelenlét, amelyről a szent sátorban olvasunk. Miért? Az ember visszaél Isten jelenlétével, megfeszítjük Jézust, akiben Isten dicsősége közöttünk lakozott, sátorozott (ugyanaz a teológiai kifejezés, mint a 2Mózesben), és ő még közelebb jön. Hiszen Jézus feltámad, felmegy a mennyekbe, és kitölti a Szentlelkét a benne bízókra, az egyházra, arra a közösségre, amely Úrnak vallja őt. Megtörténik a csoda, Isten a

Szentlélek által jelen van az ő népe között, jelen van, amikor összegyűlünk, amikor meghívjuk, amikor ígét hallgatunk, imádkozunk, dicsérjük őt, úrvacsorai közösségben vagyunk együtt. És mi visszaélünk vele... Miért nem maradt meg valahol a Sínain, elrettentő szentségében és dicsőségében, miért lakozott itt szent sátorban, templomban, Jézus Krisztusban, és Szentlelke által közöttünk, bennünk?

Mert Isten népe között akar lenni. Mert az Úr önmagát akarja adni népének, és rajta keresztül a világnak. Mert szeretete azt munkálja, hogy ha újból és újból meg is sértjük, felségét meggyalázzuk, ő nem vonul vissza egyszer és mindenkorra, hanem mindig újat kezd velünk. És miközben eljön, jelenlétéről biztosít, soha nem adja önmagát a kezünkbe. Soha nem lehet garanciánk arra, hogy ő itt van. Soha nem szokhatjuk meg, hogy jelen van, és megszólít, szabadulást hoz, bocsánatot ad, megtisztít, bátorít, vigasztal, gyógyít. Megteszi mindezt, mert jelen van, és abban a kiváltságban van részünk, hogy ezt újra és újra átélhetjük. De ugyanakkor nincs garancia, nem kötelessége, hanem ajándéka és kegyelme. Csodaként vesszük-e magunkhoz ma is ígéretét, amellyel a néphez szól: *„Ott fogok megjelenni Izrael fiainak, és dicsőségemmel szentelem meg azt [a szent sátort]... Izrael fiai között fogok lakni, és Istenük leszek. És megtudják, hogy én, az Úr, vagyok az Istenük, aki kihoztam őket Egyiptomból, mert közöttük lakozom én, az Úr, az ő Istenük.”* (2Móz. 29.43-46)

II. Egészen úgy készítsétek el, ahogyan megmutatom...

Említettem, hogy 13 fejezet foglalkozik a szent sátor külsejének, berendezési tárgyainak, a hozzá kapcsolódó papi szolgálatnak és kellékeinek egészen részletes leírásával. A felhasználandó anyagok (drágák és ritkák!), a tárgyak és eszközök méretének pontos leírását kapjuk. Mintha semmit sem bízott volna Isten az ember fantáziájára, kreativitására. Azt parancsolja Mózesnek, hogy *„egészen úgy készítsétek el, ahogyan megmutatom neked a hajlék mintáját és az egész felszerelés mintáját!”* (Vö. 25. 40). Amikor a szent sátor elkészül, azt olvassuk, hogy *„egészen úgy készítették el, ahogyan az Úr megparancsolta.”* (2Móz. 39.43) Vajon mi a magyarázata ennek a részletességnek, valamint annak, hogy kétszer is olvassuk mindezt?

Isten jelenléte népe között a szent jelenléte a bűnösök között. Hogyan van jelen, hogyan közelíthető meg, mit vár ehhez a néptől? A részletes leírás, valamint a kivitelezésben megkövetelt feltétlen engedelmesség és pontosság azt az üzenetet hordozza, hogy itt a feltételeket Isten diktálja. A szent Isten nem közelíthető meg akármikor akármilyen módon. Ahol a szent Isten találkozik az emberrel, ott nem az emberi ötletelés a döntő. Amikor a tét az, hogy Isten dicsősége, amely a Sínain mint emésztő tűz jelenik meg, mostantól ott fog lakozni a nép között, akkor ezt a jelenlétet, szentséget őrizni, biztosítani kell. A részletes leírás, az egészen pontos instrukciók ezt a célt szolgálják, hasonlóan ahhoz a határvonalhoz, amit Mózesnek kellett a Sínai köré vonnia, amikor Isten leszállt a hegyre (2Móz. 19.12). Ezt a határt jelenti és hozza létre az, hogy mindennek pontosan úgy kell elkészülnie és úgy kell történnie az istentiszteleti kultuszban, mint ahogy azt Mózes látta a hegyen.

Képzeljük el ennek az ellenkezőjét. Az egyik főpap fogja magát, és más ruhában megy Isten elé, mint amit az Úr előírt, más időpontban és más szavakkal közelít az áldozattal Istenhez. Hamarosan ott tartanánk, hogy a papok – amikor úgy lenne kedvük – besétálnának Isten jelenlétébe, levágnák az áldozatot az oltárra, hogy „szia Uram, tők jó, hogy te ennyire jófej vagy, és így is elfogadsz bennünket.” Más alkalommal bemennének Isten elé és miközben végeznék a papi szolgálatot, betennének egy-két olyan elemet is, amit a környező népek bálványkultuszaiból vettek át, mert milyen „modern” dolog ez, és különben is, biztos abban is van valami igazság, és az Úr nem lehet ilyen szűklátókörű. Talán azt mondanák, hogy nagyjából engedelmeskedünk, de a részletekkel való kínos törődés igazán nem fontos, és nem illik egy nagyvonalú, kegyelmes és szerető Istenhez. Azután előállna valaki, és azt mondaná, hogy nem kell ilyen drága anyagokat használni, jó lesz a „tescós” is, mert ugye az Úr megérti, hogy nem vagyunk olyan gazdagok, és még a szegények is ott vannak, persze. Azután jönne valaki, aki racionalizálná a berendezést, és sokkal praktikusabb megoldásokat találna, mint amit az Úr parancsolt. S mindeközben arról van szó, hogy a szent Isten ott lakozik a népe között, és a nép közelít az ő Istenéhez. Mi marad így Isten szentségéből, különállásából? Hol marad az Úr tisztelete, az igazi istentisztelet, az egészséges istenfélelem?

Látjuk, hogyan őrzi Isten szentségét az, hogy egészen pontos engedelmisséget követel Izraeltól a szent sátor és berendezési tárgyai elkészítése kapcsán. Isten kész eljönni, és köztünk lakozni, de az erre való készüléskor teljes engedelmisséget követel, hiszen szentsége, önállósága, szabadsága forog kockán. Ő eljön – és mi visszaélünk vele. Ő adja magát, és mi engedelmisség és tisztelet helyett belerángatjuk saját tisztátalanságunkba, slamposágunkba, mocsarunkba. S a végén észre sem vesszük, hogy már régen nincs közöttünk...

De hát a mi életünkben nincs szent sátor, Isten sehol sem adta elénk a (református) templom mintáját, még csak az istentisztelet pontos menetét sem találjuk meg a Bibliában. Mit jelent mindez Isten népének ma, mit jelent nekünk, mire hív ez bennünket? Miben hív hasonló engedelmissége, pontosságra, alázatra?

Meggyőződésem szerint két olyan nagy terület van, amelyeken a közöttünk lakozó szent Isten részletekbe menő, és nem általános, engedelmisséget követel: hitünk és életünk, az igaz tan, és az Istennek kedves élet területei.

Az etikai oldal arra hív, hogy mi, mint Isten megváltott népe, akiknek abban a kiváltságban van részük, hogy Isten közöttünk lakozik, szabjuk életünket Isten akaratához. Isten jelenlétét kívánni, Isten jelenlétében újra és újra megfürdeni”, az Ő igéjével „eltaláltatni” úgy, hogy az életünk nem változik azokon a területeken, ahol ő arra egyértelműen rámutat, bálványimádás. Vasárnapról vasárnapra valami felemelő érzést, élményt keresni úgy, hogy annak nincsenek következményei a mindennapi életünkre, hogy az nem vezet életünk átalakulására, az ugyanaz, mint beslattyogni a szentélybe, és ledobni az Úr elé az áldozatot, mert neki így is biztosan jó. Itt kell beszélnünk arról is, hogy mit hozunk elé, mit adunk neki az istentiszteleten? Ő a legjobbat, a legszebbet, a legtökéletesebbet érdemli. Ezért ne legyen művirág a templomban, ezért fontos számunkra, hogy szép legyen a hely, ahol Istennel

találkozunk, és ez hív bennünket igényes zenére is. Istennek adjuk a legjobbat. És ugyanakkor lehetne sokkal szebb a templomunk, minőségibb az éneklésünk, még gyönyörűbb a virág, de ha az életünk odaszántsága nincs mögötte, mit sem érnek ezek. Mindez csak jelképezheti az őszinte szívet, az Isten iránti képmutatás nélküli szeretetet. A közöttünk lakozó isteni jelenlét elkötelezett, odaszánt, megszentelt életre hív bennünket.

A másik terület, amelyben Isten pontos engedelmességre hív, a keresztyén hitvallás, ill. tan területe. Sokan hiábavalónak tartják ezt, mondván, a teológusok apró, nem lényeges dolgokból feleslegesen hatalmas ügyeket kreálnak. Kevés olyan népszerűtlen kérdés van a mai világban, mint az igaz és egészséghez tanhoz való ragaszkodás. Sokan egyetértenek Luciferrel, aki így szól „Az ember tragédiájában”:

A szent tanok. -

Ah, épp a szent tan mindig átkotok

Ha véletlen reá bukkantatok:

Mert addig csűritek, hegyezitek,

Hasogatjátok, élesítitek,

Mig örültség vagy békó lesz belőle. (7. szín)

Milyen hiábavaló azon az egy „i” betűn lovagolni, hogy tudnillik Krisztus homoiusios – hasonló az Atyához, vagy homousios – azaz egylényegű az Atyával. Miért kell ezért többeknek, mint eretnekeknek meghalni? És miközben nyilvánvalóan azt mondom, hogy ezért senkinek sem kellene meghalni (de ne felejtjük, 1600-1700 évvel ezelőtt más világ volt, és másért is meg kellett halni, amiért – hála Istennek – ma már nem kell), azt kell mondani, hogy nem mindegy az az egy betű – hiszen a tét az volt, hogy Jézus Krisztus valóban Isten-e. Az, akiben Isten itt lakozott közöttünk, valóban Isten, vagy csak egy különleges teremtmény? Az, hogy Jézus Krisztus halála engesztelő áldozat a bűneinkért, vagy csak egy pedagógiai csúcsteljesítmény („kövessük mi is példáját!”), vajon mindegy? Az, hogy benne Isten odaadta egyszülött fiát a világ megváltására, vagy pedig csak „baleset” történt, közömbös akkor, amikor benne Isten közöttünk lakozik? Hosszan folytathatnám a sort. Ha Isten szent, ha ő közöttünk lakozik, akkor ennek igazságát és csodáját körül kell vennie egy olyan határral, ami nem engedi, hogy mi mindenféle zöldséget összehordjunk arról, aki közöttünk lakozik. Erre adta a Szentírást, és ezt próbálják megfogalmazni a hitvallások. Mindez nem az egyház intézményesített vallása, nem a gondolkodást száműző tekintélyelvűsége, nem szűklátókörűsége, vagy megújulásra való képtelensége. A Biblia, a hitvallások azok a korlátok, amelyek megértése, elfogadása nélkül nem az élő Istent, hanem a magunk által kitalált istenséget követjük. Természetes, hogy nem állíthatjuk, százszázalékosan mindent pontosan tudunk, és miénk az igazság, hiszen mi vagyunk az igazságéi, Jézuséi. Mindez alázatra, készségességre, nyitottságra hív bennünket – de ugyanakkor mégsem engedhetünk abból, hogy a felismert igazsághoz szabjuk magunkat!

Adjunk hát hálát a Krisztusban közöttünk lakozó Isten csodálatos és titokzatos ajándékáért! Köszönjük meg a csodát, hogy istentiszteleteinken újra és újra átélhetjük,

hogy jelen van, megszólít: int, fedd, vezet, tanít, gyógyít, bátorít. És mind életünkben, mind hitvallásunkban szabjuk magunkat egyre jobban az ő igazságához és szentségéhez. Ámen!